

غرب و مسئله اقتصاد گرجستان

مقام‌ها و کارشناسان غربی ادعا می‌کنند که نتیجه انتخابات عمومی در گرجستان به معنی سرعت انتخاب اروپایی است.

سیاستمداران، روزنامه‌نگاران و سازمان‌های غیردولتی غربی با دیدگاهی بدبینانه، تصویر اقتصادی کلی را نادیده گرفته‌اند و انتخابات را به شکل انتخابی نهایی بین اروپا و روسیه جلوه داده‌اند. در اینجا نکات ظریفی وجود دارد که باید به دقت مورد بررسی قرار گیرد. به عنوان مثال، اگر به حجم زیادی از داده‌های اقتصادی معتبر نگاه کنید، حقیقت ناخوشایندی را کشف می‌کنید که گرجستان تاکنون از نزدیکی اقتصادی به اتحادیه اروپا زیان دیده است. همچنین، جنگ اوکراین که اتحادیه اروپا از آن حمایت مالی می‌کند، پیشرفت‌های اقتصادی کلیدی در گرجستان، از جمله کاهش بیکاری را متوقف کرده است.

نگاهی کلی‌تر به مسئله نشان می‌دهد که گرجستان از سال ۲۰۱۲ از طریق تلاش‌های خود تبدیل به یک نیروی اقتصادی شده است. این کشور کوچک و پرافتخار با جمعیت ۳/۱ میلیون نفر، رتبه هفتم را در شاخص سهولت کسب‌وکار بانک جهانی به دست آورده است، بالاتر از بریتانیا و تمامی کشورهای اتحادیه اروپا به جز دانمارک.

رشد اقتصادی متوسط ۵/۲ درصد بوده و در صورتی که انقباض اقتصادی ناشی از پاندمی در سال ۲۰۲۰ را حذف کنیم، به ۶/۲ درصد می‌رسد. تولید ناخالص داخلی سرانه ۷۹ درصد افزایش یافته است. به گفته بانک جهانی، فقر در فاصله سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۳ از ۷۰/۶ درصد به ۴۰/۱ درصد کاهش یافته است و این دستاورد با مدیریت کلان اقتصادی مناسب حاصل شده است. البته برای کاهش بیشتر فقر، همچنان به کار بیشتری نیاز است. عملکرد رشد اقتصادی گرجستان عمدتاً از طریق سرمایه‌گذاری داخلی تأمین شده است. به عنوان درصدی از تولید ناخالص داخلی، سرمایه‌گذاری سالانه به‌طور متوسط ۲۶/۶ درصد بوده که از میانگین اتحادیه اروپا (۲۱/۸ درصد) و بریتانیا (۱۸/۸ درصد) بالاتر است. با این حال، امضای توافق تجارت آزاد و عمیق (DCFTA) با اتحادیه اروپا در سال ۲۰۱۴ موجی از سرمایه‌گذاری جدید اروپایی را وارد گرجستان نکرد. سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اتحادیه اروپا در سال ۲۰۲۴ تنها ۶۵ هزار دلار بیشتر از سال ۲۰۱۴ بود و به‌طور میانگین ۲۹/۶ درصد از کل FDI در گرجستان را در این دوره تشکیل می‌داد. روسیه به‌عنوان یک بازیگر مهم اما نه کلیدی، ۵/۴ درصد از FDI را در سال ۲۰۲۳ به خود اختصاص داده است.

در زمینه تجارت، امضای DCFTA حداقل در تئوری باید باعث افزایش متقابل و سودمند تجارت می‌شد. اما این اتفاق نیفتاده است.

وبسایت کمیسیون اروپا با افتخار اعلام می‌کند که اروپا بزرگترین شریک تجاری گرجستان است. اما تجارت اتحادیه اروپا با گرجستان تنها ۲۰/۹ درصد از کل را تشکیل می‌دهد و دلیل آن فقط این است که گرجستان از سال ۲۰۱۶ مملو از واردات اروپایی شده است.

در واقع، کشورهای غرب اروپا در زمینه تجارت، منافع گرجستان را از آن خود کرده‌اند. به‌طور متوسط، هشت شریک بزرگ تجاری غرب اروپایی گرجستان (از جمله بریتانیا) اکنون چهار برابر بیشتر از آنچه وارد می‌کنند، به گرجستان صادرات دارند. بزرگترین نمونه آلمان است که در سال ۲۰۲۲ معادل ۶۷۳ میلیون دلار به گرجستان صادرات داشت در حالی که وارداتش تنها ۸۶ میلیون دلار بود. صادرات اروپا به گرجستان تا سال ۲۰۲۳ چهار برابر شده و به ۲/۶ میلیارد یورو رسیده و همچنان رو به افزایش است.

همزمان، اروپا به‌طور فعال موانعی را در برابر واردات از گرجستان ایجاد می‌کند. گرجستان متهم شده است که به روسیه در مورد رتبه‌بندی تحریم‌های صادراتی کمک می‌کند، اما شواهدی قوی برای این ادعا وجود ندارد.

۶۲/۲ درصد از صادرات گرجستان به هشت شریک تجاری بزرگ اوراسیایی (جمهوری‌های استقلال یافته از شوروی، ترکیه، چین و هند) می‌رود و تراز تجاری گرجستان در تجارت با آن‌ها نسبت به تراز تجاری گرجستان در تجارت با اروپا متعادل تر است. غرب انتخابات و نتایج آن را تقریباً به نبردی بین نور و تاریکی (بین اروپا و روسیه) تفسیر کرده است. آن‌ها بنیانگذار رویای گرجستان، ایوانیشویلی، را به عنوان یک مهره کرملین معرفی کرده‌اند. بله، ایوانیشویلی مانند بسیاری از الیگارها، ثروت خود را در دوران آشوب فروپاشی شوروی به دست آورد. ملی‌گرایی اوریشه در محافظه‌کارگی دارد که پژواک‌هایی از روسیه پوتین و مجارستان اوربان دارد. به نظر می‌رسد اکثریت مردم گرجستان رفاه را بر جنگ ترجیح داده‌اند. زمان آن رسیده است که به دولت گرجستان اجازه دهیم به فعالیت خود بپردازد و با دخالت‌های بیشتر این کشور رازآوردند.

محمدحسین لطف‌الهی

خبرنگار گروه بین‌الملل

حزب حاکم «رویای گرجی» توانست اکثریت آرا در انتخابات پارلمانی گرجستان از آن خود کند. نیروهای اپوزیسیون در این کشور که نگران بودند در پی پیروزی حزب حاکم، روند فاصله گرفتن تفلیس از غرب بیشتر شود، معتقدند روند انتخابات عادلانه نبوده و از پذیرش نتیجه سر باز می‌زنند. کمیسیون انتخابات گرجستان، صبح روز یکشنبه ۲۷ اکتبر اعلام کرد که ۵۸ درصد از واجدان شرایط در انتخابات پارلمانی شرکت کردند و حزب رویای گرجی، حزبی که از سال ۲۰۱۲ قدرت را در گرجستان در اختیار دارد موفق شد با کسب ۵۴/۰۸ درصد آرا، اکثریت کرسی‌های پارلمان را در اختیار بگیرد. این موفقیت، حزب رویای گرجی را قادر می‌سازد تا به نخست‌وزیری ایراکلی گوباخیدزه دولتی جدید تشکیل دهد و سیاست‌هایی را که به باور بسیاری در غرب، برای حفظ فاصله با غرب طراحی شده‌اند، پیگیری کند. نتایج اعلامی، برای اپوزیسیون گرجستان بسیار ناامیدکننده بود. ۴ حزب از ائتلاف اپوزیسیون مجموعاً ۳۷/۵۸ درصد آرا را کسب کردند و به پارلمان راه یافتند و نتوانستند به هدف تشکیل دولت ائتلافی طرفدار نزدیک‌تر شدن به غرب دست پیدا کنند. هراس اپوزیسیون از این است که حزب رویای گرجی، تمام امیدها به عضویت گرجستان در اتحادیه اروپا را بر باد دهد. بروکسل یکی از موانع اصلی پیوستن گرجستان به اتحادیه اروپا را تصویب «قانون عوامل خارجی» بر شمرده بود. بر اساس این نتیجه، ۸۹ کرسی پارلمان به نمایندگان حزب رویای گرجی اختصاص می‌یابد و ۶۱ کرسی باقی مانده در میان نمایندگان اپوزیسیون تقسیم خواهد شد.

▼ اپوزیسیون و ادعای تقلب

احزاب اپوزیسیون دولت گرجستان مدعی هستند که دولت با سوءاستفاده از منابع دولتی و با بهره‌گیری از خشونت، انتخابات را به انتخاباتی ناسالم بدل کرده است. ناظران اروپایی انتخابات گرجستان نیز ادعاهای اپوزیسیون را تأیید می‌کنند. در کنفرانسی خبری که روز یکشنبه در تفلیس برگزار شد، ناظران بین‌المللی از جمله پاسکال الیزار، هماهنگ‌کننده ویژه سازمان امنیت و همکاری اروپا، نگرانی‌های جدی خود را درباره روند برگزاری انتخابات در گرجستان ابراز داشتند. به گفته الیزار، مواردی همچون خرید آرا، نابرابری در منابع مالی احزاب، فضای پرتنش تبلیغاتی و تغییرات قانونی اخیر، بر روند دموکراتیک انتخابات سایه انداخته است. آنتونیو لویز-ایستوریز وایت، رئیس هیئت پارلمانی اروپا نیز با اشاره به رویکرد ضد غربی حزب حاکم و ترویج تبلیغات دروغین، بر نقض اصول دموکراتیک در این انتخابات تأکید کرد. احزاب مخالف خواهان ابطال نتایج این انتخابات هستند. تینابوکوچوا، یکی از رهبران ائتلاف مخالفان، باره نتایج انتخابات، آن را «دزدیده شده» خواند. نیکا گوارامیا، رهبر ائتلاف برای تغییر نیز با تأکید بر اینکه قدرت به طور غیرقانونی به دست آمده، خواستار پذیرش پیروزی مخالفان از سوی حزب حاکم شد. هر ۴ حزب اپوزیسیون که به پارلمان راه یافته‌اند، اعلام کردند که نتایج را به رسمیت نمی‌شناسند و از این میان ۲ حزب هم تأکید داشتند که نمایندگان خود را به پارلمان نخواهند فرستاد. اپوزیسیون گرجستان در نمایشی نادر، شامگاه یکشنبه در کاخ ریاست جمهوری گرد هم جمع شدند. سالومه زورابیشویلی، رئیس‌جمهور گرجستان که از سیاستمداران طرفدار نزدیکی به غرب محسوب می‌شود طی یک سخنرانی در این جمع گفت: «من نتایج این انتخابات را به رسمیت نمی‌شناسم. به رسمیت شناختن این انتخابات معادل مشروعیت بخشیدن به تسلط روسیه بر گرجستان است. ما به خاطر نسل‌های آینده هم که شده نمی‌توانیم آینده اروپایی خود را این گونه تسلیم کنیم.» زورابیشویلی در ادامه ضمن نامشروع «خواندن دولت، این انتخابات را یک انتخابات کاملاً جعلی توصیف کرد و افزود: «ما نه تنها شاهد، بلکه قربانی چیزی بودیم که تنها می‌توان آن را عملیات ویژه روسیه خواند؛ شکلی جدید از جنگ ترکیبی که علیه مردم و کشور ما به راه افتاده است.» روز دوشنبه یعنی یک روز بعد از این سخنرانی رئیس‌جمهور گرجستان، ده‌ها هزار تن در تفلیس، پایتخت این کشور، به خیابان‌ها آمدند و حزب حاکم را به «تقلب» در انتخابات و تقلید از «تاکتیک‌های روسی» متهم کردند. زورابیشویلی در تظاهرات روز دوشنبه خطاب به معترضان گفت: «شما در انتخابات شکست نخوردید، بلکه رای شما را دزدیدند و سعی کردند تا آینده شما را هم سرقت کنند.» او افزود: «هیچ کس چیزی حقی ندارد و شما هم به هیچ کس چنین اجازه‌ای نمی‌دهید.» زورابیشویلی ضمن تأکید بر تعهد خود برای هموار کردن مسیر برای پیوستن گرجستان به اتحادیه اروپا گفت: «ما هیچ گزینه دیگری نداریم و چیزی جز این نمی‌خواهیم که این کشور را برای نسل‌های بعد بگذاریم.» هر چند به نظر نمی‌رسد با توجه به شواهد و وضعیت حاکم در گرجستان معترضان بتوانند به خواسته‌های خود دست پیدا کنند اما این روند گرجستان را به سوی نوعی بی‌ثباتی سیاسی سوق خواهد داد.

▼ حساس‌ترین انتخابات بعد از استقلال؟

بسیاری از تحلیلگران باور داشتند که انتخابات اخیر در گرجستان انتخاباتی حیاتی برای این کشور است و می‌تواند تأثیری بدون بازگشت بر آینده این کشور داشته باشد. حتی برخی آن را «مهم‌ترین انتخابات از زمان استقلال گرجستان از

انتخابی میان

نتایج انتخابات گرجستان چه

حزب حاکم خودداری کنند. براساس این منشور، در صورت پیروزی مخالفان در انتخابات، زورابیشویلی دولتی متشکل از متخصصان بی‌طرف و کارآمد (تکنوکرات‌ها) تشکیل خواهد داد. هدف از تشکیل این دولت، احیای روابط با غرب، لغو قوانین محدودکننده‌ی آزادی‌های مدنی که توسط حزب حاکم تصویب شده و بازگرداندن کشور به مسیر دموکراسی اعلام شده بود.

یکی از موضوعات چالش‌برانگیز میان احزاب گرجستان در طی یک سال گذشته موضوع قانون «عوامل خارجی» بود که به تنش میان رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر و همچنین اعتراضات خیابانی منجر شد.

▼ قانون «عوامل خارجی» چیست؟

براساس قانون «عوامل خارجی»، رسانه‌ها و سازمان‌های غیردولتی که بیش از ۲۰ درصد بودجه خود را از خارج دریافت می‌کنند، باید به عنوان «سازمان‌هایی که به نفع یک قدرت خارجی عمل می‌کنند» ثبت شوند و خود را تحت بازرسی‌های سخت‌گیرانه قرار دهند یا با جریمه مواجه شوند.

تصویب این قانون در پی هفته‌ها اعتراضات شدید و گسترده در گرجستان که با درگیری بین معترضان و مقامات پلیس و همچنین دستگیری همراه بود صورت گرفت؛ اعتراضاتی که در آن ده‌ها هزار نفر به خیابان‌ها آمدند و خشم و ناراضی خود را از این لایحه ابراز داشته بودند.

پس از تصویب قانون «عوامل خارجی» سالومه زورابیشویلی، رئیس‌جمهور گرجستان این قانون را وتو کرد اما در ماه مه امسال، نمایندگان پارلمان گرجستان در مصوبه‌ای، وتوی رئیس‌جمهور این کشور در مورد لایحه بحث‌برانگیز «شفافیت در مورد نفوذ خارجی» که اغلب «قانون عوامل خارجی» نامیده می‌شود را بی‌اثر کردند.

دولت گرجستان استدلال می‌کند که شفافیت جریان پول را برای حمایت از سازمان‌های غیردولتی و محافظت از گرجستان در برابر مداخلات خارجی تضمین خواهد کرد اما مخالفان می‌گویند این قانون مشابه قانونی در روسیه است که هدف آن تحت فشار قرار دادن منتقدان است. پیش از تصویب این قانون،

اتحاد جماهیر شوروی» توصیف می‌کردند.

در سال‌های اخیر حزب رویای گرجی تلاش کرده تا خود را به عنوان «حزب صلح» معرفی کند و این باور عمومی را در گرجستان جایبندازد که به قدرت رسیدن احزاب اپوزیسیون به معنای گرفتار شدن به سرنوشت اوکراین و درگیر شدن در جنگی خونین با روسیه خواهد بود. این حزب از سال ۲۰۱۲، کنترل پارلمان و دولت را در اختیار دارد.

در مقابل، کوشش سیاستمداران لیبرال و احزاب اپوزیسیون بر آن بود که به رأی‌دهندگان بگویند انتخابات اخیر بزنگاهی تاریخی برای گرجستان است و می‌تواند سرنوشت اختلاف‌نظر تاریخی میان احزاب اصلی در گرجستان پیرامون نزدیک شدن به غرب یا تقویت روابط با مسکو را مشخص کند.

ایوان نجبرنگو، خبرنگار روزنامه نیویورک‌تایمز در تفلیس نوشته است: «نتیجه این انتخابات و بحرانی که به وجود آمد، گرجستان را از غرب دورتر خواهد کرد.»

علاوه بر مسئله رابطه گرجستان با غرب و روسیه، تقابل میان ایده‌هایی برای دموکراتیک شدن حکومت در این کشور یا گذار به سوی حکومتی اقتدارگرا از جمله موضوعاتی بود که بر این انتخابات سایه افکنده بود.

حزب رویای گرجی وعده داده بود که اگر بتواند اکثریت مطلق کرسی‌های پارلمان را از آن خود کند (۱۱۳ کرسی از ۱۵۰ کرسی)، احزاب اپوزیسیون را ممنوعه اعلام خواهد کرد.

کارشناسان این وعده را نوعی حرکت به سوی ایجاد سیستم تک‌حزبی در گرجستان توصیف می‌کردند. این منشور که توسط سالومه زورابیشویلی، رئیس‌جمهور طرفدار غرب، پیشنهاد شده بود، از احزاب مخالف می‌خواست تا از هرگونه ائتلاف با حزب حاکم خودداری کنند

